

Dariusz Zając

Uniwersytet Rzeszowski

ZAMIERZENIA GOSPODARCZE ROLNIKÓW-PRZEDSIĘBIORCÓW W KONTEKŚCIE ICH WSPÓŁPRACY Z INSTYTUCJAMI LOKALNYMI

1. Wstęp

Instytucje wnoszą w świat ludzi pewien ład, spełniając różne funkcje i zadania w państwie i gospodarce¹. Po przystąpieniu Polski do UE konieczne stało się stworzenie instytucjonalnego systemu wspierania obszarów wiejskich, obejmującego całość kształt wzajemnie powiązanych norm, zasad, organizacji i mechanizmów, które kształtują wzajemne kontakty uczestników biorących udział w procesie ich rozwoju². Z integracją polskiej gospodarki z UE łączy się bowiem wiele zadań w zakresie dostosowań instytucjonalnych. Przygotowanie niezbędnych instytucji jest między innymi warunkiem poprawy pozycji konkurencyjnej rodzimego rolnictwa, a także absorpcji środków unijnych, potrzebnych zwłaszcza do jego przekształceń.

Współczesne rolnictwo nie może istnieć bez instytucji. Dzięki nim wzrastają korzyści z działalności gospodarczej, gdyż koordynują one zachowania, redukują ryzyko i niejasność w sferze kontaktów międzyludzkich. Ponadto są instrumentem poprawy indywidualnych warunków ekonomicznych podmiotów gospodarczych. Dostarczają również informacji, które pozwalają na zredukowanie kosztów transakcji³.

Podmioty oraz procesy otoczenia instytucjonalnego rolnictwa wpływają na alokację zasobów w jego strukturach wytwórczych, wchodząc z nim w złożony system

¹ J. Siekierski, *Wpływ instytucji na przemiany agrarne w Polsce*, [w:] *Kwestia agrarna w Polsce i na świecie*, Prace Naukowe nr 36, SGGW, Warszawa 2005, s. 518.

² D. Kołodziejczyk, A. Wasilewski, *Identyfikacja instytucji działających na obszarach wiejskich*, IERiGŻ, Warszawa 2005, s. 7.

³ H. Von Witzke, *Rynki i instytucje: rola rządu w rolno-spożywczym sektorze ekonomii rynkowej*, [w:] *Marketing i instytucje rynkowe w polskim przemyśle rolno-spożywczym*, OECD, MRiGŻ, Poznań 1994, s. 161.

interakcji⁴. W ich rezultacie mogą pojawiać się warunki stymulujące bądź utrudniające wdrażanie rozwiązań prowadzących do przekształceń i rozwoju gospodarstw rolnych. Znaczenie instytucji w tym zakresie jest jednak w dużej mierze uzależnione od aktywności samych rolników, tj. od ich skłonności do zmian oraz do nawiązywania relacji (współpracy) z otoczeniem instytucjonalnym.

2. Cel, materiał źródłowy

Celem artykułu jest ocena znaczenia intensywności relacji (współpracy) rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi w ich zamierzeniach gospodarczych na najbliższą przyszłość.

Materiał źródłowy artykułu stanowią wyniki badań przeprowadzonych w 2007 roku⁵. Badania ankietowe miały charakter badań częściowych reprezentatywnych (metoda losowania warstwowego). Sondażem diagnostycznym za pomocą kwestionariusza wywiadu objęto rolników, właścicieli gospodarstw rolnych z regionu południowo-wschodniej Polski, tj. z trzech województw: świętokrzyskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Jednostką próby były gospodarstwa rolne. Tak określona populacja generalna składała się z 541,1 tys. gospodarstw. Z populacji generalnej pobrano próbę na zasadzie doboru losowego uwzględniającego liczebność i wewnętrzne zróżnicowanie jednostek (pod względem cechy, jaką jest obszar UR gospodarstw), tak aby wyniki uzyskane z badań były reprezentatywne dla całej populacji gospodarstw rolnych badanego regionu. Przy doborze jednostek do próby uwzględniono także rozkład przestrzenny badanych jednostek, tj. proporcję liczebności gospodarstw rolnych w poszczególnych województwach – w ustalonych przekrojach badawczych. Łącznie wywiadem kwestionariuszowym objętych zostało 856 rolników, przy czym 182 z nich (tj. 21,3%) to rolnicy-przedsiębiorcy, którzy oprócz gospodarstwa rolnego prowadzą także pozarolniczą działalność gospodarczą⁶.

Na użytek badań zestawiono współczynnik intensywności relacji rolników z instytucjami⁷, mieszczący się w przedziale od 0 do 1. Jego wartość jest uzależniona od

⁴ B. Czyżewski, M.A. Jerzak, *Otoczenie instytucjonalne rolnictwa oraz jego oddziaływanie na struktury wytwórcze i procesy wymiany w rolnictwie*, [w:] *Ekonomiczne uwarunkowania wykorzystania rynkowych narzędzi stabilizacji cen i zarządzania ryzykiem w rolnictwie*, AR, Poznań 2006, s. 65.

⁵ Badania przeprowadzono w ramach realizacji projektu badawczego pt. „Rola lokalnych instytucji w przekształcaniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw (po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej)”, nr N114 009 31/2320, finansowanego ze środków MNiSW, pod kierownictwem dr hab. Adama Czudeca, prof. UR.

⁶ Szerzej na temat metody doboru próby gospodarstw do badań: A. Czudec, R. Kata, T. Miś, D. Zając, *Rola lokalnych instytucji w przekształcaniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2008, s. 15-17.

⁷ W badaniach uwzględniono instytucje formalne, stanowiące bezpośrednie otoczenie rolnictwa na poziomie lokalnym. Należą do nich: banki, ośrodki doradztwa rolniczego, oddziały terenowe ARiMR, ARR, ANR, agencje rozwoju regionalnego lub lokalnego, samorząd terytorialny, powiatowe urzędy pracy, izby rolnicze, związki zawodowe rolników, izby gospodarcze i przemysłowo-handlowe,

liczby instytucji, z którymi rolnik utrzymywał relacje, oraz od częstotliwości tych relacji. Konstrukcja tego parametru opierała się na przyjęciu skali punktowej do oceny relacji rolników z instytucjami. Za każdą instytucję, z którą rolnik deklarował relacje, otrzymywał 1 pkt oraz kolejne od 1 do 5 pkt w zależności od częstotliwości tych relacji. Na podstawie obserwacji uzyskanych w drodze badań ankietowych określono maksymalny pułap relacji – 64 pkt. Dla tak określonego progu przyjęto wartość 1 współczynnika intensywności relacji rolników z instytucjami, natomiast brak jakichkolwiek relacji z instytucjami odpowiadał wartości zero tego współczynnika⁸.

3. Wyniki badań

W badanej zbiorowości gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą prawie połowę stanowią takie, których właściciele prowadzą działalność rejestrowaną. Pozostali rolnicy-przedsiębiorcy prowadzą natomiast nierejestrowaną działalność pozarolniczą. W strukturze rodzajowej działalności pozarolniczej rolników dominują usługi ściśle związane z rolnictwem (tj. agroturystyka oraz usługi rolnicze). Niewielki udział mają natomiast pozostałe usługi, działalność handlowa i pozostała. Badane gospodarstwa z działalnością pozarolniczą posiadają przeciętnie stosunkowo dużą siłę ekonomiczną (mierzoną w ESU) oraz zasoby użytków rolnych. Gospodarstwa te są prowadzone głównie przez mężczyzn. Stosunkowo wysoki jest odsetek rolników-przedsiębiorców w wieku do 40 lat, a ponad połowa z nich legitymuje się wykształceniem średnim i powyżej średniego. Z kolei średnia wartość współczynnika intensywności relacji (współpracy) rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi wskazuje raczej na niski jej poziom. W badanych gospodarstwach z działalnością pozarolniczą w strukturze źródeł utrzymania rodziny dominuje gospodarstwo rolne oraz działalność pozarolnicza, zwłaszcza rejestrowana. Niewielki udział ma natomiast praca najemna poza gospodarstwem rolnym, a znikomy – niezarobkowe źródła utrzymania oraz pozostałe (tab. 1).

Badane gospodarstwa z działalnością pozarolniczą są dość mocno zróżnicowane w zależności od policzonego i przyjętego dla nich współczynnika intensywności relacji (współpracy) rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi. Zdecydowanie wyższy jest przy tym odsetek gospodarstw (63,2%), dla których omawiany współczynnik jest mniejszy, czyli takich, których właściciele współpracują rzadziej i z mniejszą liczbą instytucji (tab. 1).

Zróżnicowanie badanych gospodarstw w zależności od intensywności relacji rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi dotyczy takich cech, jak: powierzchnia i siła ekonomiczna gospodarstwa rolnego, wiek właściciela gospodar-

fundusze poręczeń kredytowych, organizacje branżowe, instytucje konsultingowe oraz inne, np. fundacje, stowarzyszenia, ośrodki badawczo-rozwojowe i wspierania przedsiębiorczości.

⁸ A. Czudec, R. Kata, T. Miś, D. Zajac, wyd. cyt., s. 245-246.

stwa, źródła utrzymania rodziny i rodzaj prowadzonej działalności pozarolniczej. Rolnicy-przedsiębiorcy współpracujący częściej i z większą liczbą instytucji lokalnych posiadają większe obszarowo i silniejsze ekonomicznie gospodarstwa rolne. Częściej prowadzą działalność pozarolniczą nierejestrowaną. W strukturze rodzajowej działalności pozarolniczej tych rolników zdecydowanie większy udział mają usługi bezpośrednio związane z rolnictwem (tj. agroturystyka i usługi rolnicze), mniejszy zaś – pozostałe usługi i działalność handlowa. W tej grupie gospodarstw wyższy jest odsetek rolników-przedsiębiorców w wieku do 40 lat, a w strukturze źródeł utrzymania rodziny większy udział ma gospodarstwo rolne, mniejszy zaś – działalność pozarolnicza oraz praca najemna poza gospodarstwem rolnym (tab. 1).

Tabela 1. Charakterystyka badanych gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą

Wyszczególnienie	Badane gospodarstwa z działalnością pozarolniczą		
	ogółem	wg współczynnika intensywności relacji rolników z instytucjami	
		do 0,50	0,51 i więcej
Liczba gospodarstw	182	115	67
Odsetek gospodarstw z rejestrowaną działalnością pozarolniczą	48,9	54,8	38,8
Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie (w ha; średnia)	10,5	8,1	14,5
Siła ekonomiczna gospodarstwa (w ESU; średnia)	7,8	7,0	9,2
Odsetek rolników mężczyzn	72,0	70,4	74,6
Odsetek rolników w wieku do 40 lat	37,9	33,0	46,3
Odsetek rolników z wykształceniem średnim i powyżej średniego	55,5	56,5	53,7
Współczynnik intensywności relacji rolników z instytucjami	0,46	0,35	0,66
Struktura źródeł utrzymania rodziny (w %)			
Gospodarstwo rolne	43,2	36,4	55,0
Praca najemna poza gospodarstwem rolnym	14,6	16,7	11,1
Rejestrowana działalność pozarolnicza	24,9	29,2	17,6
Nierejestrowana działalność pozarolnicza	10,1	9,3	11,4
Niezarobkowe źródła (zasiłki, emerytury, renty)	5,6	6,5	4,1
Pozostałe	1,5	1,9	0,7
Struktura rodzajowa pozarolniczej działalności gospodarczej (w %)			
Agroturystyka	34,6	32,2	38,8
Usługi rolnicze	25,8	20,0	35,8
Pozostałe usługi	12,6	14,8	9,0
Handel	13,7	19,1	4,5
Pozostała działalność	13,2	13,9	11,9

Źródło: badania ankietowe.

Z przeprowadzonych badań wynika, że rolnicy-przedsiębiorcy zamierzają w najbliższej przyszłości dokonać zmian w zasobach czynników wytwórczych swoich gospodarstw rolnych. Odsetek takich osób jest jednak wyraźnie zróżnicowany w zależności od rodzaju czynnika produkcji oraz kierunku zmian. W przypadku czynnika ziemi i kapitału zdecydowanie wyższy jest odsetek rolników, którzy zamierzają powiększyć te zasoby, znikomy zaś takich, którzy planują je zmniejszyć. Najwięcej rolników-przedsiębiorców (prawie połowa) zamierza przy tym zwiększyć zasoby maszyn i urządzeń rolniczych, nieco mniej – zasoby ziemi, a najmniej (co piąty) – zasoby budynków inwentarskich oraz stada podstawowego. Z kolei znikomy odsetek stanowią gospodarstwa, w których zamierza się dokonać zmian w zasobach pracy, przy czym nieco więcej rolników-przedsiębiorców planuje je powiększyć (tab. 2).

Tabela 2. Zamierzenia rolników-przedsiębiorców dotyczące zasobów produkcyjnych gospodarstw rolnych

Wyszczególnienie	Badane gospodarstwa z działalnością pozarolniczą		
	ogółem	wg współczynnika intensywności relacji rolników z instytucjami	
		do 0,50	0,51 i więcej
Odsetek gospodarstw, w których zamierza się dokonać zmian w zasobach ziemi			
Wzrost	39,6	32,2	52,2
Zmniejszenie	2,2	1,7	3,0
Odsetek gospodarstw, w których zamierza się dokonać zmian w zasobach pracy			
Wzrost	9,9	7,8	13,4
Zmniejszenie	3,3	3,5	3,0
Odsetek gospodarstw, w których zamierza się dokonać zmian w liczbie zwierząt stada podstawowego			
Wzrost	20,9	17,4	26,9
Zmniejszenie	1,6	1,7	1,5
Odsetek gospodarstw, w których zamierza się dokonać zmian w liczbie budynków inwentarskich			
Wzrost	21,4	14,8	32,8
Zmniejszenie	0,5	0,9	–
Odsetek gospodarstw, w których zamierza się dokonać zmian w liczbie maszyn i urządzeń rolniczych			
Wzrost	47,8	40,9	59,7
Zmniejszenie	1,1	0,9	1,5

Źródło: badania ankietowe.

Badana zbiorowość gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą jest jednak dość mocno zróżnicowana pod względem zamierzeń rolników-przedsiębiorców dotyczących zmian w zasobach produkcyjnych gospodarstw, w zależności od intensywności ich relacji (współpracy) z instytucjami lokalnymi. Należy przy tym

zauważyć, że w obu wydzielonych grupach gospodarstw analizowane zamierzenia są podobne co do ich kierunku i czynnika produkcji, ale wyraźnie różnią się skalą. W grupie rolników-przedsiębiorców, którzy współpracują częściej i z większą liczbą instytucji, zdecydowanie więcej jest bowiem takich, którzy planują powiększyć zasoby ziemi i kapitału w gospodarstwach rolnych (tab. 2).

Na tej podstawie można wnioskować, że utrzymywanie intensywniejszych relacji rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi zdecydowanie sprzyja ich aktywnej postawie wobec najbliższej przyszłości i zamierzeniom dotyczącym powiększania zasobów ziemi i kapitału w gospodarstwach rolnych.

Wobec powyższego należy również stwierdzić, że rolnicy-przedsiębiorcy nie są skłonni do ograniczania zasobów produkcyjnych w gospodarstwach rolnych, zwłaszcza zasobów ziemi, która mogłaby przechodzić w inne ręce, a wręcz odwrotnie – są zainteresowani ich powiększaniem i modernizowaniem swoich gospodarstw. Może to wynikać z faktu, iż prowadzona przez nich działalność pozarolnicza jest najczęściej ściśle powiązana z rolnictwem, a w strukturze źródeł utrzymania rodziny nadal ważne miejsce zajmuje gospodarstwo rolne (tab. 1 i 2).

Z przeprowadzonych badań wynika, że blisko połowa rolników-przedsiębiorców nie zamierza w najbliższej przyszłości dokonywać zmian w rozmiarach produkcji rolniczej, utrzymując ją na tym samym poziomie. Wśród pozostałych zamierzających wprowadzić zmiany w tym zakresie, zdecydowanie dominują tacy, którzy planują rozwijać produkcję rolniczą. Znikomy odsetek stanowią natomiast osoby, które zamierzają ją ograniczyć bądź też całkowicie zlikwidować gospodarstwo rolne (tab. 3).

Tabela 3. Zamierzenia rolników-przedsiębiorców dotyczące produkcji rolniczej i gospodarstwa rolnego

Wyszczególnienie	Badane gospodarstwa z działalnością pozarolniczą		
	ogółem	wg współczynnika intensywności relacji rolników z instytucjami	
		do 0,50	0,51 i więcej
Odsetek gospodarstw, w których zamierza się			
Rozwijać produkcję rolniczą	41,8	36,5	50,7
Utrzymać produkcję rolniczą na tym samym poziomie	49,5	53,1	43,3
Ograniczyć produkcję rolniczą	4,9	6,1	3,0
Zlikwidować gospodarstwo	3,8	4,3	3,0

Źródło: badania ankietowe.

Badane gospodarstwa rolne z działalnością pozarolniczą są jednak zróżnicowane pod względem zamierzeń rolników-przedsiębiorców dotyczących produkcji rolniczej i gospodarstwa rolnego, w zależności od intensywności ich relacji (współpracy)

z instytucjami lokalnymi (tab. 3). W grupie gospodarstw, których właściciele współpracują częściej i z większą liczbą instytucji, wyższy jest odsetek takich jednostek, w których planuje się rozwijać produkcję rolniczą. Mniej rolników-przedsiębiorców z tej grupy planuje natomiast utrzymać produkcję rolniczą na tym samym poziomie, ograniczyć ją bądź też zupełnie zlikwidować gospodarstwo rolne (tab. 3).

Analizując pozostałe zamierzenia gospodarcze rolników-przedsiębiorców, należy zauważyć, że najczęściej dotyczą one wprowadzenia specjalizacji w produkcji rolniczej oraz zmian w jej technologii. Co piąty rolnik zamierza z kolei wprowadzić nowy rodzaj działalności pozarolniczej lub rozszerzyć działalność dotychczasową. Niewielki jest natomiast odsetek rolników, którzy planują przestawić produkcję rolniczą na ekologiczną bądź też zintegrować się z innymi rolnikami w formie grupy producenckiej (tab. 4).

Badana zbiorowość gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą jest jednak dość mocno zróżnicowana pod względem analizowanych zamierzeń rolników-przedsiębiorców, w zależności od intensywności ich relacji (współpracy) z instytucjami lokalnymi (tab. 4). W grupie rolników-przedsiębiorców, którzy współpracują częściej i z większą liczbą instytucji, zdecydowanie więcej jest bowiem takich, którzy deklarują chęć ich zrealizowania. Zatem więcej rolników z tej grupy planuje wprowadzić specjalizację w produkcji rolniczej, dokonać zmian w jej technologii oraz wprowadzić nowy rodzaj działalności pozarolniczej lub rozszerzyć działalność dotychczasową, a także przestawić produkcję rolniczą na ekologiczną bądź też zintegrować się z innymi rolnikami w formie grupy producenckiej (tab. 4).

Tabela 4. Pozostałe zamierzenia w badanych gospodarstwach rolnych z działalnością pozarolniczą

Wyszczególnienie	Badane gospodarstwa z działalnością pozarolniczą		
	ogółem	wg współczynnika intensywności relacji rolników z instytucjami	
		do 0,50	0,51 i więcej
Odsetek gospodarstw, w których zamierza się			
Dokonać specjalizacji w produkcji rolniczej	30,2	22,6	43,3
Dokonać zmian w technologii produkcji rolniczej	25,3	21,7	31,3
Wprowadzić nowy rodzaj działalności pozarolniczej lub rozszerzyć działalność dotychczasową	21,4	15,7	31,3
Przestawić produkcję rolniczą na ekologiczną	16,5	12,2	23,9
Zintegrować się z innymi rolnikami w formie grupy producenckiej	14,8	11,3	20,9

Źródło: badania ankietowe.

W związku z powyższym należy wnioskować, że utrzymywanie intensywniejszych relacji rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi, zdecydowanie sprzyja ich aktywnej, przedsiębiorczej postawie wobec zamierzeń gospodarczych na najbliższą przyszłość (dotyczących zarówno produkcji rolniczej i gospodarstwa rolnego, jak też działalności pozarolniczej), podobnie jak w przypadku planów dotyczących zmian w zasobach ziemi i kapitału. Z pewnością o takich prorozwojowych zamierzeniach decydują bowiem wiedza, doświadczenia oraz umiejętności nabyte już przez rolników w wyniku współpracy z otoczeniem instytucjonalnym rolnictwa, a także wsparcie finansowe, jakie otrzymują przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej, w tym również z pomocą ze strony instytucji. Dodatkowo należy zauważyć, iż rolnicy ci posiadają silniejsze ekonomicznie i większe obszarowo gospodarstwa oraz częściej są to osoby młodsze. Z kolei te cechy w połączeniu z wyższym poziomem intensywności relacji (współpracy) rolników z instytucjami, z pewnością mogą ułatwiać podejmowanie takich decyzji gospodarczych (tab. 1, 2, 3 i 4).

4. Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wynika, że rolnicy-przedsiębiorcy planują w najbliższej przyszłości dokonać zmian w zasobach produkcyjnych gospodarstw rolnych i w produkcji rolniczej oraz w działalności pozarolniczej. Najczęściej zamierzają przy tym powiększać zasoby ziemi i kapitału oraz rozwijać produkcję rolniczą, a także dokonać jej specjalizacji i zmian w technologii. Co piąty rolnik zamierza z kolei wprowadzić nowy rodzaj działalności pozarolniczej lub rozszerzyć działalność dotychczasową. Odsetek rolników-przedsiębiorców posiadających takie plany jest jednak wyraźnie wyższy w grupie gospodarstw, których właściciele współpracują częściej i z większą liczbą instytucji lokalnych. Należy zatem stwierdzić, że utrzymywanie intensywniejszych relacji rolników-przedsiębiorców z instytucjami lokalnymi zdecydowanie sprzyja ich aktywnej, przedsiębiorczej postawie wobec zamierzeń gospodarczych na najbliższą przyszłość, dotyczących zarówno produkcji rolniczej i gospodarstwa rolnego, jak też działalności pozarolniczej.

Wydaje się, że o takich prorozwojowych planach gospodarczych mogą decydować: wiedza, doświadczenie oraz umiejętności nabyte przez rolników w wyniku współpracy z otoczeniem instytucjonalnym rolnictwa, a także wsparcie finansowe uzyskiwane przede wszystkim z Unii Europejskiej, w tym również z pomocą instytucji. Dodatkowo pozytywny wpływ mogą mieć na nie także takie cechy, jak: siła ekonomiczna i powierzchnia gospodarstwa rolnego oraz wiek właściciela.

Literatura

Czudec A., Kata R., Miś T., Zając D., *Rola lokalnych instytucji w przekształcaniach rolnictwa o rozdrobionej strukturze gospodarstw*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2008.

- Czyżewski B., Jerzak M.A., *Otoczenie instytucjonalne rolnictwa oraz jego oddziaływanie na struktury wytwórcze i procesy wymiany w rolnictwie*, [w:] *Ekonomiczne uwarunkowania wykorzystania rynkowych narzędzi stabilizacji cen i zarządzania ryzykiem w rolnictwie*, AR, Poznań 2006.
- Kołodziejczyk D., Wasilewski A., *Identyfikacja instytucji działających na obszarach wiejskich*, IERiGŻ, Warszawa 2005.
- Siekierski J., *Wpływ instytucji na przemiany agrarne w Polsce*, [w:] *Kwestia agrarna w Polsce i na świecie*, Prace Naukowe nr 36, SGGW, Warszawa 2005.
- Von Witzke H., *Rynki i instytucje: rola rządu w rolno-spożywczym sektorze ekonomii rynkowej*, [w:] *Marketing i instytucje rynkowe w polskim przemyśle rolno-spożywczym*, OECD, MRiGŻ, Poznań 1994.

ECONOMIC INTENTIONS OF FARMERS-BUSINESSMEN IN THE CONTEXT OF THEIR CO-OPERATION WITH LOCAL INSTITUTIONS

Summary

The article presents economic intentions of farmers-businessmen in relation to the farm and agricultural production and nonagricultural activity in the context of their co-operation with local institutions. Research results show that the level of intensity of reports (co-operation) between these subjects has clear influence on the scale of the analyzed intentions.